

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Egy évre — 6 K — f. | Negyedévre — 1 K 50 f.
Félévre — 3 „ — „ | Egyes szám ára 20 fillér.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 4 korona
Amerikai Egyesült-Államokba — egész évre 2 dollár.

Felelős szerkesztő
BÁTHORY ENDRE.

A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők, (Iskolaköz 3. sz.)

Pályázati hirdetések egyszeri közlése 5 kor.
Nyilvter sora 40 fillér.

A lap megjelenik minden szerdán.

A Pázmány-konviktus.

Szatmár, 1910. április 4.

Dicsőség Istennek, hála a kegyesszívű jótévőknek — a mai napon megkoronázódott egy közintézmény, amely beláthatatlan időnkig fogja hirdetni Szatmár város közönségének a kultúra iránt való fogékonyságot és áldozatkészségét.

Uj hajlékot kapott az ifjuság, hol jó nevelést nyerhet s új szentélyt az Isten, melyben őt buzgó hívek dicsőíthetik.

Mert ezt jelenti a Pázmány-konviktus felszentelése.

Kicsiny kezdetből nőtt nagygyá. Ezernyolcszázhatvanötödik évi január 31-én vetette föl tanártársai körében egy az napi tanácskozányon a szatmári kir. kath. főgimnázium akkori igazgatója, Novák Antal azt az eszmét, hogy igen üdvös dolog volna a vidékről ide özőnlő tanulók részére egyelőre csekély díjért, később pedig teljesen ingyen bentlakást és ellátást nyújtó intézetet felállítani, hol azok ezeken-

kivül még gondos nevelést is nyerhetnek. Az indítvány jelentőségét felfogta a tanári kar, megértette a társadalom, s ime előttünk áll a lakadatlan munka eredménye: egy a mai kor kívánalmainak minden tekintetben megfelelő nevelőintézet.

Valóban hasonló a mustármaghoz, mely igen kicsiny ugyan, de fává nő s ágai közt az ég madarai laknak.

A város legegészségesebb részében, gyümölcsösök koszorujától körülvéve, emelkedik ez a palotaszerű, üdületintézet. A belőle kihalatszó vidám gyermekzaj pezsgő életet, a homlokzatán tündöklő kereszt s a kápolnaablakok szenteket ábrázoló üvegfestményei magasabb rendeltetést árulnak el. A látogatót meglepi a jó beosztás, esziosság, a villanyvilágítás, vízvezeték s a modern építőművészet többi vívmányainak szerencsés alkalmazása. Fény és üde levegő árad itt szerte szét. Tágas udvar s aerolith téglaközből készült külön épület gondoskodik arról, hogy az intézeti ifjuságnak úgy jó, mint zord időben

meg legyen a szabad mozgása. A gyermekek egészséges arca hirdeti a jó konyhát, a gondos nevelést pedig az intézet messze szárnyaló jó hire.

Megelégedéssel tekinthetnek rá az azok, akik filléreiket, mint azok, akik százakat és ezreket áldoztak.

Mert a Pázmány-konviktus létrehozásában a társadalom minden rétege, szegények és gazdagok, kicsinyek és nagyok kivették a részüket.

A nemes város és a főpapok ezrei mellett az adományok között láthatjuk a hálás szülők és volt tanítványok, a bankok, a hajdan még szűkösebb anyagi viszonyok között élt tanárok tízeseit, a szegények forintjait s a tanuló ifjuság filléreit. A régebbi évtizedekben műkedvelők, a dalárda, sorsjátékrendezők is szívesen adták az akkor még Tápin-tézetnek nevezett Pázmánykonviktusra bevételeiket.

Itt nem terjeszkedhetünk ki az egyes részletekre. Az intézet története, amely készülöben van, fog mindenről a nagyközönségnek be-

Képek az életből.

Lovranában való tartózkodásom alatt hosszú sétákat tettem a tengerparton. Egy szép nap reggelén kimentem Medocába, hol egy kis utmelletti kápolnára bukkantam. Minden utógondolat nélkül letérdeltem a vasrácsos ajtó előtt és egy rövid reggeli imát végeztem. Azután szemügyre vettem — mindent — ami előttem volt: a kedves lourdi szobor, felette a remek Jézus Szive képe stb. Eszembe jutott, hogy én már olvastam erről a kis kápolnáról, a „Mária-kert” egyik augusztusi füzetében. Minden úgy volt. Én azonban egy újabb felfedezést tettem!

A Jézus Szive képe mellett — jó magam egy darabka rajzpapírt láttam, — amelyen jól olvasható betűkkel ez volt írva: „Jézus Szive én bízom Benned és epedve várom a mentőkart, amely engemet szeretett hazámba vissza vezet. 1908. július 19-én.” Ismétlen olvastam el ezt a mondatot és mélyen elgondolkoztam annak tartalma fölött. És azt hi-

szem, hogy az én helyzetemben más is így tett volna. Fel is tettem magamban, hogy bármibe kerül, tudnom kell, ki az, aki azt írta, és hogy került ide.

Azontul napi vendég voltam Medocában, hol rendkívül jól éreztem magamat. A csendes táj, a szép vidék és a kis kápolna egészen meghódított. Néha-néha betértem a „Villa Rosenheimba”, hol szép virágot lehetett vásárolni, szomjuság esetén pedig pompás sört, jó kávét stb.

Miután a derék tulajdonossal jobban megismerkedtem, kérdést intéztem hozzá, a kis kápolnát illetőleg. Megtudtam, hogy az egy gazdag báróé az összes szomszédos eladó telkekkel együtt. Báró Settlerről megtudtam, hogy egy jószívű osztrák, aki az egyik eladó telkét egy magyar hölgynek ajándékozta, hogy azon egy gyermekszanatóriumot létesítsen. A báró két jóbarátja: L. K. bécsi polgármester és br. Caal, a volt kereskedelmi miniszter. Az érintett tervvel ezek is rokonszenveztek s hogy a nevelő intézmény még

eddig csak a tervrajzig haladt, annak a telep új tulajdonosa az oka. Ugyancsak ezen a tájon, több — eddig ismeretlen — magyar csoporttal ismerkedtem meg, s így sikerült egyszer rájönni, hogy ki a papirosszelet eredeti gazdája. Ki az, aki a menetjegyet Jézus szívéből kéri, a vezetőt Tőle várja. Hogy jól választotta meg a pártfogóját azt elhiszem. Ez nem fogja őt cserben hagyni soha.

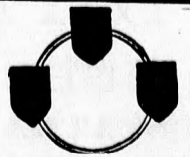
A legközelebbi vasárnap, a reggeli szent mise alatt Jézus Szive oltára előtt, csendes imába merülve térdeltem egy — idegen — nő. Mernék fogadni, gondoltam magamban, hogy ez az! — Hátha mégsem az? tünődtem tovább, ahelyett, hogy ajtatosabban imádkoztam volna. A mise véget ért, az orgona elhallgatott. A jámbor bennszülöttek iparkodtak kifelé. Végül a kiszemelt hölgy is kifelé tartott. S miután már kint voltunk az utcán, egy ügyes fordulattal elébe kerültem és megszólítottam:

— Van-e itt kérem valami üzlet, ahol magyarul beszélnek!

TEMPLOMFESTŐK, IPARMŰVÉSZETI TERVEZŐK, FESTŐMŰVÉSZEK

Postafiók 47.
Telefon 156.

KÁDÁR és NÉMETHY, Máramarosszigeten.

számolni. De egy nagy tanulságra már most felhívjuk a katolikus közönség figyelmét. A Pázmány-konviktus létezése minden ékesszólásnál szebben hirdeti, hogy nem kell kizárólag mindent főpapjainktól várni. Vállvetett munkássággal s tőlünk telhető áldozatokkal mi szegényebb sorsuak, mi világi hivek is sokat tehetünk. S biztosak lehetünk felőle, hogy az első jötevők sorában a nagy javadalmasok is ott fognak szerepelni.

Azonban nem volna teljes az ünnepünk, ha a mai napon három nevet tisztelettel föl nem említenénk, kiknek az intézet létrehozásában az elhunyt *Meszlényi Gyula* püspökön kívül oroszlánrészek van.

Dr. *Kádár Ambrus*, *Hehelein Károly*, *Ratkovszki Pál*.

Az első lehetségessé tette fejlődési adományával az intézeti telek megvételét s az ő akaratából van ott a diszes kápolna. A második hatalmasan fejlesztette gimnáziumi hosszu igazgatósága alatt az intézményt s úgy akkor, mint azóta, ezeket áldozott reá. A harmadik alkotta meg pénzével és fáradhatlan tevékenységével a szerény Tápin-tézetből a büszke Pázmány-konviktust.

Isten fizesse meg. —n.

A Pázmány - konviktus fölszentelése.

Vezető cikkünkben méltattuk ezen ünnep jelentőségét. Folyó hó 4-én délelőtt 9 órakor végezte dr. *Boromisza Tibor* püspök

— Van! volt a rövid felelet. Ekkor vettem észre az elkövetett ügyetlenséget, utólagosan bemutattam magamat és bocsánatot kértem merészségemért. A megszólított kedvesen mosolygott, majd folytatónak mondá: mehetünk együtt, a magyar kereskedő a Klára villában van. Ott lehet magyar lapokat is kapni. Apróságot én is szoktam vásárolni. B. N. egy megbízható magyar zsidó, aki szintén megbizik a magyarokban. E közben beértünk a gazdagon megrakott kis üzletbe, hol egy rokonszenves arzu fiatalember barátságosan köszöntött és két széket tolt előre. Vezetőrnök beszámolt valami feladott csomagról, ez fizetett és távozott.

Én pediglen ezalatt nézegettem a sokféle csigát és a jó ég tudná elmondani mennyi mindenféle tengeri érdekességet.

— Parancsol valamit? kérdé aztán tőlem a kis boltos.

— Egy csomó lapot veszek, — feleltem — bélyeget és magyar lapot. Mialatt a kiválasztott levelező lapokat stb. összeesomagolta, kérdeztem tőle:

— Ki ez a hölgy, aki engemet ide vezetett?

— Bővebről nem ismerem, felelt a

ur öméltósága a kápolna felszentelését, utána pedig szent misét olvasott, mely alatt a tanuló ifjuság karban énekelt. A szent mise után a főpásztor megható beszédben fejtegette a keresztény és hazafias nevelés fontosságát. A szent események befejezésével a fényes közönség, melynek soraiban a város polgármesterét, a ref. főgimnázium kiküldötteit, a papság és tisztviselőikar számos tagját s a legelőkelőbb hölgyeket láttuk, az intézeti növendékek játszótermébe vonult. Itt *Ratkovszky Pál* főigazgató mindvégig lebilincselő beszédben ismertette az intézet történetét s könyekig meghatva mondott köszönetet a jötevőknek. A püspök ur záró szavai után az intézet helyiségeit tekintette meg a közönség. Tizenkét óra felé járt az idő, mikor az érdeklődők széjjeloszlottak telve a látottak és hallottak felemelő emlékeivel.

Ratkovszki Pál főigazgató a következő beszédet tartotta:

Méltóságos és főtisztelendő Püspökurunk, mélyentisztelt vendégeink!

A néhány percz előtt lefolyt egyházi ténykedés egy nagyfontosságú ügynek, a keresztény nevelés ügyének szolgálatában álló intézet alap- és zárkő letétele volt egyszerre. Mert nincs olyan erős gránitkő, mely erősebb alapot, erősebb záró követ képezne, mint a minő erős megingathatatlan talpköve, fönntartója, az emberi lélek nemesedésének, igaz boldogságának, az ezek biztosítására irányuló munkának a vallásosság.

Néhány hónap óta készen volt már ez a nevelő intézet, megvolt benne minden arra, hogy lakható legyen; laktak is benne. Csak egy hiányzott! Hiányzott belőle azon helynek kellő felékesítése, melyben közelebb érezve magunkat a jóságos Istenhez, hálánkat és szeretetünket bensőbb módon fejezzük ki; nem volt felékesítve azon hely, hol a

kérdezett. Gyakran eljön ide vásárolni és már igen sok új vevőt is hozott, amiért igen hálás vagyok.

— Ennek a nőnek itt fizetetlen számlája volt s ön azt mondja, hogy nem ismeri, — mondtam neki szemrehányó hangon.

A reggeli órákban, magam megyek le a postára s ilyenkor mindig látom Őt a templomból kijönni, vagy bemenni. Aki Isten félő — az nem csal — felelte a kis Náthán — neki tüzessedve. Én csak beirtam az özszeget, s amint tetszik látni, ma pontosan kifizette és ez nem az első eset. Sőt még azt is megtette, hogy egy zálogba itt hagyott esőernyőt is kiváltotta anélkül, hogy valaha ismert volna azt a bánya főtisztjét, aki azt itt hagyta 2 forint 50 krajczárba.

— Miért tette Őt? — kérdeztem meglepettem.

— Ő azt mondta, hogy azért teszi, mert neki úgy is kell egy ernyő, én meg ne mutogassam a vendégeknek, hogy azt egy előkelő magyar hölgy hagyta itt — és eltávozott a tengerpartról, anélkül, hogy tőlem busuzott volna.

Miután megígértem a kis boltosnak, hogy én is be-benézek hozzá vásárolni,

küzdelemre erőt, a szenvedésre enyhet, a zaklatottságban megnyugvást talál az, ki igaz hittel közeledik Istenéhez. Hiányzott intézetünknek alapköve, záró köve, koronája.

Ennek az örvendetes eseménynek megünneplésére kértük mélyentisztelt jötevőink s az érdeklődők megjelenését. Kértük megjelenésüket a tiszteleten kívül önzésből is. Mert nagy a mi örömünk, zakatolva ver a szívünk, már pedig az öröm érzelmének az a tulajdonsága, hogy fokozódik, erősödik, édesebbé lesz, ha sokan vesznek benne részt, ha megoszthatjuk másokkal, ha elmondhatjuk az egész világnak. Ezt a fokozott örömet óhajtottuk élvezni s ezért volt önzés is forrása a megjelenést kérő meghívásnak.

Miért örülünk mi? Elmondom.

Örülünk azért, mert a nevelésünkre bízott, sok-sok veszedelemnek, kísértésnek kitett ifjuság részére szeretett városunkban, mely kulturális intézményekben különben igen gazdag, új menedékhelyet nyitottunk, mert sok szülő megnyugvását mozdítottuk elő azzal, hogy szaporítottuk azon helyek számát, melyeken gondos vezetés és felügyelet alatt fejlődhetik az ifju lélek.

Örülünk azért, mert nekünk jutott a szerencse, hogy a 45 év előtt elvetett magának terebélyes, sok gyümölcsöt hozó nagy fáját ápolhassuk, gondozhassuk.

Engedjék meg a mélyen tisztelt vendégeink, hogy kitérhessek röviden e mag elvételének, a fa növekedésének vázolására.

* *

Az 1865. évi január 31-én tanácskozást tartott a kir. kath. főgimnázium tanárkara. Az ifjuságot meleg lélekkel nagyon szerető férfi, *Novák Antal* ült az igazgatói székben. Szokott ékesszólásával fölvetette azon eszmét, hogy a tanárság a város közönségének bevonásával alakítson a segélyre szoruló ifjak

távoztam. Gondolatban folyton a titokzatos nővel voltam elfoglalva. Most már több okom volt azt gondolni, hogy: ez az! Az időjárás meggondolta magát és beállott az esőzés. Hatalmas „siroccó“ követte lágy szél mellett. Igen szerettem mindig nézni a háborgó tengert és sok időt töltöttem el ilyenkor közelében. A kicsapongó kedvenc néhány-szor erősen megréft, amennyiben egy-egy váratlan hullám alaposan leöntött. Nem bántam, csak a ruhám sinylette meg a sósvizet.

Azt mondják a szakértők, hogy a rokonnépek hamar összetalálkoznak és megbarátkoznak.

Ez igaz!

Egy ilyen alkalmommal, mikor a tenger annyira háborgott, hogy a hajók is szünetet tartottak, ismét *Medoca* felé tartottam. Ezt az utat mindig igen szerettem! Hisz már pár év óta ismerem a tengerpart ezen tájkát, s eléggé megbarátkoztam vele.

Most, hogy az új felfedezés is izgatott, még inkább rajongtam érte. A kis kápolna meg nap-nap után jobban vonzott. Nagyon jól esett ott imádkozni. Láttam, hogy az arra haladó sétálók meg-meg állanak, csendesen

ILYÉS DÁNIEL
MŰBUTOR-ASZTALOS
SZATMÁR, Mátyás király-u. 18. sz.

Elvállalom bármily bútorok készítését a mai kor igényeinek megfelelően, a legmodernebb kivitelben. Háló, ebédlő, úri szalon, leány, gyermek-szoba berendezéseket mahagóni vagy bármely különleges faanyagból.

részére tápintézet czimén segítő-egyesületet. A tanárkar lelkesedéssel karolta fel az eszmét s két tanárt küldve ki kebeléből, megbizta az igazgatót, hogy ezekkel együttesen tegye meg eszméje megvalósítására a szükséges lépését.

Gyorsan dolgoztak. 1865. aug. 15.-én már annyira voltak a munkával, hogy a helytartó tanács e napon megerősítette a tápintézet bemutatott alapszabályait. Ugyanezen év november 14.-én tartotta a tápintézet első alakuló gyűlését s megválasztá első tisztikarát. Elnöke az alapszabályok értelmében Novák Antal igazgató, alelnöke Hehelein Károly tanár, pénztárnoka Mayer Antal gyógyszerész, jegyzője Jandrisits János tanár, gazda Gáspárdy Rudolf tanár, jogügyi kezelő Gabányi János ügyvéd lettek.

Az alakuló gyűlés határozatából gyűjtő iverk küldettek szét. Az eredmény megfelelt a várakozásnak, mert az első év 3042 forint tőkét eredményezett s ezen felül mindjárt az első évben 566 forint fordított szegény tanulók segélyezésére.

Ettől kezdve a gyűjtés évről-évre folyt s a segélyezés állandóan 400—600 forint közt váltakozott.

1884. évben az intézet tőkéje meghaladta a 10.000 forintot. Az intézet vezetősége elérkezettnek látta az időt, hogy a segélyre szoruló ifjúságnak benn lakásos otthont létesítsen. Hehelein Károly igazgató, intézeti elnök 4200 forintért házas telket vett az intézetnek. Ezen időponttól kezdve megszűnt a kézi segély kiosztása, mivel a segélyre fordítható pénzt a ház átalakítására s bebutorozására kellett fordítani.

1886. évben nyílt meg az intézet s 7 tanulót részesített ingyenes teljes ellátásban.

1887. évtől kezdve egy gimnáziumi tanár lakott az intézetben s vezette a gazdaságot s gondozta a növendékek szellemi ügyeit. Kánczy Lénárd tanár volt az első

gazda és felügyelő, őt követte Löffler József, kinek távoztával Fölkel Béla lett az intézet gazdája és felügyelője.

Igy működött az intézet 1879. év közepéig. Növendékeinek száma 7—12 közt váltakozott.

Az 1897. év fordulatot hozott. Sok szülő kérte gyermekének a tápintézetbe díj fizetés ellenében való felvételét. A vezetőség engedett a kérelmeknek s elegendő tőke hiányában, amortizációs kölcsön felvételével épített s kibővítette az intézetet úgy, hogy 20—22 tanulót lehetett benne elhelyezni. Ekkor az intézet összes eszelekvő vagyona 31.000 koronát tett ki.

1897.—98. évben már 19 bennlakó növendéke volt az intézetnek s ez a szám csakhamar 22-re emelkedett.

Igy értük el az 1904. évet.

Nagy év volt ez a szatmári egyházmegyére.

A püspökség alapításának százéves évfordulója volt ez az év.

De jubiláris év volt ez a kir. kath. főgimnáziumra is. Százéves évfordulóját ülte az is a rövid szünetelés után való visszaállításának.

Az egyházmegye boldog emlékű akkori püspöke egyéb nagy alkotásai mellett 3800 koronát bocsátott az intézet vezetőségének rendelkezésre azon czélból, hogy a helyiségek kibővítettessenek.

A jubiláris év alkalmából az intézet vezetője azért, hogy a Nagy Pázmány Péternek, ki a csaknem 300 éves multtal bíró gimnázium alapját veté meg, neve megörökítve éljen, a tápintézetet Pázmány-konviktusnak nevezé el.

Az átalakítás a jubileum ülése előtt befejezést nyert, s a jubileum napján 1904. év december 6.-án 35 növendéke volt már az intézetnek, kik részben ingyen, részben

kedvezményes árért, részben teljes fizetésért kaptak ellátást.

Nagy volt az örömünk, de rövid ideig tartott.

A konviktus vezetősége, a gimnáziumi tanárkar, mely aggódó szeretettel csüngött a konviktuson, átlátta, hogy az intézet ilyen kibővítése mellett sem felelne meg a kor követelményeinek s azon volt, hogy új épületet kell emelni. Igen ám, de a konviktus összes vagyona az 1907.—08. év végén csak 47.280 koronát tett ki!

A konviktus elnöke 1908. évi november 1.-én Mindszentek napján az ifjúság miséjéről jöve nagy dologra szánta el magát. Kopogtatni kell a jótékonyágáról ismert Kádár Ambrus praelátus szívére, ezt sugta egy beusó hang. Kopogtatott. És ime tiz percznyi beszélgetés után 12 ezer koronával gazdagabb lett a Pázmány-konviktus. Ennyit ajánlott fel a főpap telek vásárlásra. Csupán egy óhajt fűzött adományához. „Szeretném, mondá, hogy kápolnája is lenne az intézetnek, melybe vasár- és ünnepnapokon a közelben lakók is szent misét hallgathatnának.” Ettől a pillanattól kezdve meszeszerűen, nem; nem ide illő szó ez! Csodás módon haladt az intézet ügye.

A tanártestület november 2.-án ülést tartott s elhatározta az építkezést s felhatalmazta a konviktus vezetőségét, hogy a már kiszemelt telket vásárolja meg. Rövid időn megtörtént ez is, de a vezetőség félt az építkezésbe való bocsátkozástól, féltette az intézetet az összeroppanástól.

A habozás közben az történt, hogy a vallás- és közoktatásügyi nagyméltóságú minisztérium november vége felé dr. Weidinger Gyula miniszteri fogalmazót kiküldötte a konviktusok berendezésének s helyiségének megvizsgálására. A kiküldött becsülésre méltó őszinteséggel kijelentette, hogy úgy tartja,

imádkoznak s végül, bucsuzásul pénzt, virágot dobnak be a vasrácsor keresztül.

A jó példa vonz, később én is úgy tettem. Ez alkalommal nagy meglepetés ért. A kis papírszelet eltűnt, nem volt látható. Amint ott a fölött gondolkodtam, lépések csendes zaja hívta fel figyelmemet. Egy sápadt nő jött oda, aki az ajtót felnyitotta és ott valamit babrált. Csakhamar eljött valahonnan az én említett hölgyem is, kezében egy üveg olajat tartott, egy doboz lámpabelet és gyufát. Szívem a torkomba szökött s azt gondoltam magamba! most, vagy soha! Csakhamar elkészült a lámpa és szépen égett. S mintha a szent Szív tetszésének adott volna kifejezést. Miután teljesen elkészültek s a másik nő a kulccsal eltávozott, megszólaltam.

— Mennyire örvendek, hogy Önt itt viszont láthatom.

Én is örvendek, felelte amaz szelid mosollyal.

Egy papírszeleten néhány szó volt olvasható, folytattam én neki bátorodva, vajjon hova lett onnan s a képre mutattam.

— Összehajtottam és betettem a kép mellé. Jézus már úgy is tudja, hogy miről van szó.

— Nem fog megaprehendálni az, aki oda tette azt?

— Nem!

— Ő mindig bele nyugszik abba, amit én teszek.

Megvan! feleletéből elég világosan megtudtam, hogy „Ő az.”

Ez alatt az idő gyakran megváltozott, mint a tenger mentén szokás és mi kettesben folytattuk az utat tovább messze, a nyílt tenger felé, mialatt sok minden szóba került, végre az is kisült, hogy mi közeli rokonok vagyunk. Ez az újabb meglepetés kimondhatatlan örömet okozott. Most már egészen másképpen éreztem magamat, karjába kapaszkodtam, majd gyermekes kíváncsisággal azt kérdeztem, — hogy került ide és meddig marad itt?

— No csak lassan — felelte Ő és erőltetett komolysággal megfenyegetett, majd folytatta: Gyermekkorom óta forró kíváncságom volt tengert látni, azon hajózni, a tengerben fürödni, s ott csigákat szedegetni stb. Sokáig kellett erre várni, s ami több, nagy áldozatot hozni, hogy ezen kíváncságom teljesülni fog. Már feladtam a reményt, midőn az különös módon mégis megadatott. Persze,

hogy jobb lett volna valami okosabbat kérni a jó Istentől, de ki tehet róla, hogy én oly makacsul óhajtoztam a tengert megismerni.

1905. évben, hamvazó szerdán, szomorú napra ébredtünk. A kis városban, hol akkor voltam, villámgyorsan elterjedt a hír, hogy ki ütött a tifusz, a neveldeknél, a szemináriumban és több privátházban. Nagy volt az ijedség! A félénkek remegtek, a bátrabbak, biztak, az elszántak és bátrak betegeket ápoltak. Én a két utóbbi csoportba tartoztam: biztam és ápoltam. Aki még nem látott soha tifuszbeteg, az elsem tudja képzelni, hogy mi az. Én akkor láttam először. Nem is felejttem el soha! Nem is felejtetem el. A sok kínos éjszaka, a hosszú, nehéz időszak úgy kimerített, hogy azt soha kiheverni nem fogom. Végre április hó 11.-én a kath. neveldeknél kitérték a gyászlobogót, mert a nagy beteg, akiről oly részvételt beszélt az egész város, kimúlt és mint Jézus Szíve hű tisztelője — kellőleg ellátva.

Szomorú szívvel kísérttem ki a temetőbe az intézet legokosabb növendékét, egy nemes-szívű család egyetlen leányát, kinek az édes anyja bánatában idegbeteg lett. Ennél a pontnál még sokáig lehetne időzni, de mert

Üzleti jelentés!

Tisztelettel hozom a n. érd. közönség szives tudomására, hogy a volt

**SCHWARTZ
TESTVÉREK**

uri- és női-
divatáru - üzletét

teljesen ujonnan berendezve, a következő czég alatt, ismert szolid alapon

megnyitottam

és tovább fogom vezetni.

Kész szolgálattal

SCHWARTZ B.
Deák-tér Halmi ház.

hogy a Pázmány-konviktus jelenlegi állapota a mai kor követelményeinek nem felel meg s hogy a konviktus ily állapotban nem maradhat s hogy ő ezt így fogja felsőbb helyen jelenteni. Így is jelentette. Jól tette.

A konviktus vezetősége többé nem habozott. Megkezdte a tervezetést 1908. év augusztus havára elkészültek az új épület tervei, október 6-án megkötötték az építésszel a szerződés s még ezen év decemberének közepén tető alatt állott. A jelen iskolai év kezdetén, 1909. szeptember 1-én bevonultak az intézet növendékei a konviktusba. 50 tanulóra építettünk s mindjárt az első évben szüknek bizonyult az intézet, mert 57 növendéket kellett felvennünk.

Azt mondtam, hogy csodás módon haladt az intézet ügye s ezt gyors emelkedése eléggé bizonyítja: de még inkább bizonyítja az, hogy 47 ezer 200 korona vagyonnal rendelkező intézet meg tudott birkózni az építés költségeivel. 12 ezer korona segélyt adott a nemes város, mely a kulturintézményekkel szemben mindenkor bőkezű volt s ezen bőkezűségnek köszönhető, hogy városunk lakosságának számát tekintve kulturintézményeivel vezető a vidéki városok közt. A gimnázium volt növendékei, s az építések szintén 12 ezer koronával járultak az építkezés költségeihez és dr. Kádár Ambrus praelátus fejedelmi adományát, a kápolna berendezésére adott újabb 500 koronával tetézte, kápolnánk oltárát pedig megyés püspök urunk ajándékozta.

Hogy mibe került utolsó fillérig az intézet emelése és felszerelése, azt jelenleg nem tudom pontosan megmondani, de annyit mondhatok, hogy meghaladja a 155 ezer koronát. Igaz, ebből 70 ezer korona még terheli az intézetet, de ennek lefizetése évekre beosztva biztosítva van.

A végére értem, most már nincs más teendőm, mint az, hogy hálát és köszönetet mondjak mindazoknak, kik munkával, pénzzel, jóindulattal támogatták intézetünket

Hálás köszönetet mondok megyés püspök urunknak, ki kápolnánk oltárát ajándékozta, kápolnánkat megáldotta, felavatta.

Megilletődött lélekkel áldom Kádár Ambrus dr. praelátust, ki fejedelmi adományával alapját veté meg az építkezésnek.

Köszönetet mondok városunk tanácsának és képviselő testületének s a képviselő testület tagjai közt különösen az itt jelenlevő Csomay Imre ügyvéd urnak, ki a képviselő testület azon gyűlésén, melyen az adományozás kérdése nem éppen vita nélkül eldöntött, elsőül szólalt fel a gimnázium eddigi működését meleg hangon méltatva, a kérelem teljesítését hozta javaslatba.

Hálás elismeréssel adózom a gimnázium volt növendékei közül azoknak, kik kérés szavunkat meghallgatva, 1000, 300, 200, 100, 50, 20, 10 koronákkal a téglák százait, czeit adták épületünkhez.

Köszönetet mondok Földes Ede és Scheiber Miklós műépítészeknek, kik nemcsak díjtalanul készíték el az első tervet s nagyon mérsékelt díjért végezték a további munkát, de 500 koronával is hozzájárultak az építés költségeihez.

Hálásan köszönöm az építést végző Veszelovszky testvéreknek a derék, becsületes munkát, melyet nemcsak a nagyobb hasznról való lemondással végeztek, hanem az építés költségeihez 1500 koronával külön is hozzájárultak s Veszelovszky Béla és nője a kápolna üvegfestési ablakait is ajándékozták.

Végezetül, Hozzád, a minden jók adományozójához fordulok én Uram, Istenem. Lélekben leborulok előtted s meghatott, hálás

lélekkel köszönöm, hogy adakozásra hajlitottad sz emberek lelkét, hogy megáldottad megsegítetted munkánkat.

Kérlek Uram áld meg ezt az intézetet, áldd meg annak vezetőit, hogy szent tanítasodat csepegtessék az itt nevelendő ifjak lelkébe, tedd fogékonyakká a növendékek lelkét, hogy vallásos, képzett, jó magyar polgárokká fejlődjenek. Áldd meg Uram ezt az intézetet s engeddd működni időtlen időig. Ámen.

Tanárok küldöttsége a kultuszminiszternél.

„Az Országos Középiskolai Tanáregyesület“ küldöttsége tisztelgett e hó 1-én *Négyessy László* elnök vezetésével gróf *Zichy János* vallás- és közoktatásügyi miniszternél.

A küldöttségben résztvett *Ratkovszki Pál* főigazgató, a szatmárnémeti kir. kath. főgimnázium igazgatója is.

Négyessy László, a küldöttség vezetője, üdvözölte az új kultuszminisztert s végül kérte a minisztert, fogadja szívesen a negyvennégy esztendő óta működő tanáregyesület minden tagjának lelkes közreműködését. (Éljenzés.)

A beszédre gróf *Zichy János* vallás- és közoktatásügyi miniszter a következőleg válaszolt:

Mindenekelőtt meg akarom köszönni azon szíves figyelmüket, amelynek engedve, most itt előttem megjelentek. A tanári foglalkozás egyike a legnehezebb foglalkozásoknak, az a legtöbb önfeláldozást, a legtöbb önzetlenséget igénylő, ugyszólván rendkívüli nagy és fáradságos munka. Kevés hála és kevés elismerés az, amit az élet a tanárok számára ad. Én speciálisan, aki talán nem

igen komoly, igen szomorú és igen mély sebről rántanám fel az oda tapadt kötszert, nem folytatom. Lassankint telt az idő, a halál még egy pár látogatást tett, sok, nagy fájdalmat okozva, azután végkép esend lett a kis városkában. Végre megérkezett a „kedves szünidő.“ Én is bucsut vettem a kedves kollégáktól, akiket azóta sem láttam. S miután ott kimerülésem és más néhány ott kapott baj bizony sok gondot okozott, szomorú szívvel gondoltam oda-vissza, hol más eljárásra számíthattam volna. Állapotomat ezután szigorú megfigyelés alá vették a jobb indultuak, az orvosok tengeri fürdőt ajánlottak, mint egyetlen szert. A Gondviselés úgy intézkedett, hogy ez minden nehézség nélkül sikerült. Egy előkelő hölgy magával hozott Fiuméig, csupán néhány forint mellék kiadásom volt. Egy másik nemesszívű nő pedig egy anya szeretével fogadott vendégeül és feledtetni iparkodott velem mindent, ami fájdalmat okozott. Végre ide kerültem, hol most vagyok és gyakran gondolok vissza szeretett hazámra, az elhagyott kollégákra és imádkozom naponta enyéimért, jó barátaimért és ellenségeimért.

Ekkorehallgatott, két könyesepp szaladt le végig sápadt arcán, melyet elrejtteni igye-

kezett. S mintha mi sem történt volna, felhívta figyelmemet egy hatalmas hajóra: — Lásza, ez a kivándorló hajó. Rövid idő múlva már a flumei kikötőben lesz, de már a szegény emberek csak holnap mehetnek ki. Engemet mindig úgy meghat, ha ezeket a hajókat menni látom. Azokat a kivándorlókat igen sajnálom! Sok csalódás éri őket, sok meg is sinyli a hosszú utat és vissza kell jönnie, akar, vagy nem.

Egy közeli kis községben megszólalt a harang Ave Máriára. Ekkor eszem juttott az a szép költemény: „Estharangszó a tengeren!“ Feledhetetlen benyomások! Elmondtuk az Urangyalát és csendesen ballagtunk haza felé. Utunk persze a kis kápolna előtt vezetett el. Az olajlámpa bevilágította nemcsak a kápolna belsejét, hanem az országut ott elterülő részét is. Azok a jó istriai lakosok, amint nehéz napi munkájuk után hazafelé tértek, szintén megálltak egy-egy fohászt rebegve, a kedvező hely előtt.

Már egészen sötét lett és még hosszú ut állt előttünk. Én félni kezdtem. Nem kell félni, a felhő gyorsan tova száll, azután meg-lásza mily remek ez az ut este. Egyébként is néhány pillanat múlva többen leszünk, mondá a nénim és intett hogy várjunk! Vár-

tunk, de nem sokáig. A parton két alakot láttam, egy fiatal pár, akkor szálltak ki egy esónakból, feljöttek és együtt folytattuk a kellemes sétát, ez alkalommal nemcsak előszőr, de utóljára is.

Egy váratlan esemény folytán én két nappal később elutaztam anélkül, hogy elbucsztam volna, nem Náthántól, hanem a — néném-től. Nemsokára két éve lesz, hogy ez történt, azóta nem gondoltam volna a leirt eseményekre.

Reméltem, hogy még egyszer találkozom avval, akit olyan érdekes körülmények között ismertem meg és végre elbucszhattam tőle. Vágyam teljesült. Sürgős ügy miatt Pestre utaztam s csodák-csodája, az első ismerős, akivel találkoztam, az én tengerparti nénim volt. Nagyon örültem. Meg is látogattam őt már néhányszor, pedig nem igen szereti, ha háborgatják.

Utolsó látogatásom alkalmával, egy nyugtafele levelet tett le előttem és szomorúan mosolygott. Bizonyára a tartalom utolsó sorai hatása alatt.

..... de szíves sorai között egy jó barátot sejtünk.“

Aki igazán finom, kényelmes, elegáns és tartós honi gyártmányu

lábbelit akar vásárolni,

az forduljon bizalommal

Vuja János-hoz
Szatmár, Deák-tér

(Keresztes András-féle ház).

aki dúsán felszerelt czipő-raktárában osakis valódi finom bőrből a már is világhírű hazai gyárakban készült czipőket és esztrákot nagyon is versenyképes árakban hozza forgalomba és üzletéből minden olcsóbbrendű készítményt, a szokásos bőr- és talpatánczokat teljesen kikészítette, s akinek áruj osinosság dolgában is párját ritkítják. Kívánatra mérték után bármilyen kivitelű czipők és esztrák is készülnek.

is állok nagyon messze attól az időtől, amikor közvetlenül tanárokkal volt dolgom, én szeretettel és hálával emlékezem vissza tanárimra, mert most tudom csak átérteni és felfogni, hogy tulajdonképpen milyen rendkívüli nagy és fáradságos munka az, mely minden tanárnak a vállára nehezedik akkor, ha hivatását teljes mértékben felfogja és aszerint él. Én tudom, hogy az önök egyesületének alapja egy nagy erkölcsi momentum, hogy amikor önök egyesületbe tömörültek, akkor egy nagy erkölcsi törekvést szolgálnak, de egyúttal a maguk anyagi jólétét és anyagi biztonságát is egy hatalmas, erős megingathatatlan fundamentumra óhajtják helyezni. Én ebben a tekintetben az önök törekvéseit és az önök működését nemcsak figyelemmel akarom kísélni, hanem minden erőmmel támogatni is akarom, mert számítok arra, hogy az én kulturális tevékenységemben önök lesznek az én támaszaim, az én tanácsadóim, az én segítők és éppen azért hálás vagyok önöknek azért a bizalomért, amelyet ide hoztak és amelyet én a legnagyobb mértékben, teljes szeretettel, igaz magyaros szeretettel viszonzok. Legyenek meggyőződve, hogy az önök anyagi érdekeit is szívesen hordom és azért óhajtom, hogy minél előbb rendezett viszonyok közé jöhessen a magyar állam, hogy megtehesse kötelességét azokkal szemben, akiknek legtöbbször tartozik: a magyar tanári karral szemben.

A küldöttség a miniszter válaszát éljenzéssel fogadta.

Ezután az országos középiskolai tanári kongresszus végrehajtó-bizottsága tisztelgett a kultuszminiszternél Rathkovszki Pál cz. kanonok, főigazgató vezetésével.

A küldöttség vezetője előadta, hogy a tanári kar ma olyan rossz anyagi helyzetben van, amely a közoktatásügyre végtelen károsan hat. Tizenhét esztendeje folyton kéri a tanárok, hogy munkájukat kellő anyagi elismerésben is részesítse a kormány. A bírák és katonatisztek egyszerre megkapták az őket megillető anyagi javadalmat, ámde a tanárok, akik legelőször kérték sérelmeik orvoslását, még ma is ott tartanak, hogy kérniük kell a minisztert, hogy a legközelebbi költségvetés keretében hajtsa végre a tanárság fizetésrendezését, minden szolgálati ágában egyszerre. Nem titkolja, hogy a tanárság ma elégedetlen. Kéri a minisztert, mentse meg a nagyközönség megbélyegző ítéletétől, mely azt hiszi, hogy a tanárok kapzsiak, mert mivel már régóta kérnek, már régen meg is kaptak mindent, de mégis elégedetlenek. Átnyújtotta végül a miniszternek a kongresszus határozatait és javaslatait.

Zichy János gróf vallás- és közoktatási miniszter a beszédre a következőleg válaszolt:

Igazán mondhatom, fáj a lelkem, amikor ezeket a szavakat hallom az önök érdemes szónoka részéről, amikor azt tapasztalom, hogy a tanárság ugyszólván könyörögni, kérni jön olyan igényeknek a kielégítéseért, amelyekről nem lehet tagadni, hogy jogos igények. Szeretném, ha nem hallaná meg Európa azt, hogy a magyar tanárság nap-

nap után, évről-évre kénytelen mindig megismételni ezeket a jogos kéréseket, amelyek a mindennapi élet, a mindennapi kenyér megszerzésére és az egyszerű megélhetésre szükségesek, mert szégyenleni kellene magunkat tulajdonképpen Európa előtt amiatt, hogy nálunk a tanárság ilyen anyagi viszonyok között kénytelen élni.

Mindent megérteni tulajdonképpen annyit jelent, mint mindent megbocsátani. Ha átértjük azt, hogy azok az igények jogosak és ha tudjuk, hogy ezek már régen kielégítést kellett volna, hogy nyerjenek, akkor megbocsátjuk és meg kell bocsátanunk azt, hogy a tanárok ma elsősorban és kizárólag anyagi érdekeikről, anyagi viszonyaik javításáról gondolkoznak, beszélnek, tárgyalnak és kérelmeznek. Éppen én volnék a legboldogabb, hogy ha a mi viszonyaink — politikai viszonyainkat értem — a legrövidebb idő alatt rendbe jönnének, már csak azért is, hogy szilárd és szolid bázison lehessen dolgoznunk, lehessen megalkotnunk a jogos igények kielégítésének előfeltételeit. Én tudom, hogy az 1909. évi költségvetés keretén belül a tanári státuszrendezésen már elvileg ki lett mondva, sőt meg is lett kezdve. Azt méltóztatnak kívánni, hogy én kijelentést tegyek arra nézve, hogy a státuszrendezés a legrövidebb időn belül egyszerre meg fog történni. Erre nézve kijelenthetem, hogy amennyiben vis major számba menő gátló körülmények nem fognak megakadályozni, azon leszek, hogy legalább az 1911-ik évi állami költségvetésben lehetőleg az önök jogos igényei egyidőben, egyszerre, rendezést nyerjenek. Hogy vajjon kezemből lesznek-e mindazok az eszközök, amelyek erre okvetlenül szükségesek, azt nem tudom, mert a nervus rerum gerendarum nem a kultuszminiszter kezében van. Azonban én minden rábeszélő képességemet fel fogom használni, hogy megérttessem a kormánnyal azt, hogy az ország tanárai csak akkor teljesíthetik kötelességüket úgy, ahogy ők akarják, de úgy, ahogy el is lehet várni tőlük, ha anyagilag legalább is, megelégedettek. A miniszter végül megígérte, hogy benne törekvéseik szószólóját és segítőjét fogják találni, de kérte, hogy sorakozzanak a tanárok azon zászló alá, amelyre Magyarország kulturális fellendülésének jelszava van felírva.

A küldöttség ezután *Molnár* Viktor államtitkárnál tisztelgett, aki válaszában megígérte, hogy igyekézni fog a miniszternek a tanárok iránti kedvező hangulatát továbbra is ébrentartani. Átvette ezután a küldöttség memorandumát. Az államtitkár hosszabban elbeszélgetett a küldöttséggel, amelynek tagjai az államtitkárt hosszasan és lelkesen megéljenzették.

Színház.

Szerdán, márczius 30-án *Deák* Ferencz aranyosmedgyesi állomás főnöke *Édua* című történelmi drámáját mutatták be színészeink. A verses drámát költői nyelvezet, lendületes díkező és következetes jellemfestésre törekvés

jellemzik: általában igen szép sikere volt s a szerzőt melegen ünnepezték. Az előadók közül *Markovics Margit* és *Szilágyi* váltak ki.

Csütörtökön „*A sötét pont*“, pénteken „*Szulamith*“ került színre.

Szombaton *Kaczér* Ignác verses vígjátékát a „*Füst*“-öt játszották ez idényben először. A múlt évben szép sikerrel bemutatott, egyszerűségében valóban kedves vígjátékának és szerzőjének az idén is nagy ünneplésben volt részük. A sikerben osztoztak a szereplők: *Wirth Sári*, *Aitner Ilka*, *Gömöri Vilma*, *Barics*, *Sipos*, *Herczeg*, *Molnár* és *Somogyi* is.

Vasárnap délután „*A vén bakkancsos és fia huszár*“, este „*Luxemburg grófja*“. Hétfőn délután „*Az erdész leány*“, este „*A vereshaju*“ volt műsoron.

HIREK.

Széchenyi.

Ötven esztendeje immár, hogy a költő szerint:

Egy szó nyilallott a hazán keresztül,
Egy röpke szóban annyi fájdalom;
Éreztk, amint a föld szive rezdül;
És átvonaglik róna, völgy, halom.

Félszázada, igen, hogy elvesztette a magyar nemzet *Széchenyi* István grófot, a legnagyobb magyart. Azt a férfit, kihez hasonlót más népeknél is csak csudakép juttat az isteni Gondviselés.

A nagyzezeni sirbolt felé tekint ma is a nemzet. Ott porladozik az a nagy sir, melyben benne volt az egész Magyarország, az egész magyar nemzet.

Széchenyi nem csak egy ember volt. Az egész nemzet. Széchenyi nem csak egy darab mult a rohanó időben. Mult, jelen és jövő volt és lesz ő mindig együttvéve.

Azért keresi őt ma is a nemzet. Keresi benne saját fáját. Keresi a nemzet geniusát. És jó helyen keresi.

A legnagyobb magyar szellemében. Értelme világában, szíve nagyságában és vasakarátában.

Ne is kérdezze senkise' én tőlem: miért Széchenyi a legnagyobb magyar?

Aki kérdi, már nem értheti.

Nem értheti, mit jelent az, mikor a nemzet prófétája naplementekor áll oda az idők ormára. Mikor a nemzeti dicsőség már megrakta utolsó fellobbanó tüzét a fellegekben. Mikor a nap lemenőben és a nemzet mintegy befejezni látszik az ő hivatását. Akkor ő azt kiáltja oda nemzetének:

— A nap megáll és még nem bukik alá. Ennek a fajnak bucsuzni, szakadnia nem szabad. Ébredj nemzetem! Itten a te Istened gyönyörűségesen szép hivatást szán még neked. Maradj! Nem végeztél még.

És rámutat a nemzet gyökerére. A népre. A magyar faj világos, tiszta értelmére, aranyos, drága szívére. Képességére, hogy Európa bármely népével versenyt áll.

— Nézzétek, ez a nemzet. A nép. A magyar tiszta faju nép. A falu. Itt a gyökér.

**Pártoljuk
a hazai ipart!**

**Minden magyar ember szent kötelessége
a hazai ipar pártolása.**

KEPES SÁNDOR

Első Magyar Andesit-Sírkőgyárában SZINÉRVÁRALJÁN
csakis hazai termékeket dolgoznak fel.

A legkifogástalanabb kivitelben készíti a legkülönbözőbb alakú **Pyramisokat, Obeliszkákat, keresztteket, emléktáblákat, sírfedeleket, mezai keresztteket, kápolnákat, mauzoleumokat stb.**

MODERN BERENDEZÉSŰ GÉPTEREM A CSISZOLÁS RÉSZÉRE.
Fiók-üzlet: **Szatmár, Attila - u. 4.**

Ebből fakad az új, erős sarj. Az új nemes, drága érc. Csak akarátát, azt fogjátok meg. Tegyük pörölyre. Tegyük izzóvá és verjük nemes acéllá.

Akkor Magyarország nem volt, hanem lesz. És Magyarország lenni kezdett.

Oh, Széchenyi latta már a kanyargós Tiszát egyenesen hömpölyögni. Partjain virágzó falvakkal. Buja, gondos kertekkel. Aranyat szántott ott a magyar és ezüstöt szedett. Látta népét érc csomóba. Együtt, erősen, hatalmasan.

De jött a nagy vihar!

Lelke elborult, mint a gyönyörűen biztató ég, mely alatt, a föld támasza éppen beroskadóban...

Mi történt? — tudjuk...

Azóta ötvenesztendő telt el. Nagy idő. Sorsforduló lehet a legnagyobb nemzetek életében is.

A mi nemzetünk sorsában annyi, mint — az új Magyarország.

És mikor most az új Magyarország sirodhoz zárandokol oh legnagyobb magyar szellem... remegő aggodalommal kérdelem: Ki vezeti nemzetedet elédbe? Ki? Hol van utódod?

Nincs — nincs — on bizony nincs!

Mindenünk van talán, mindenünk van bizony. Sok-sok hazafi. Sok-sok vezérünk. Több, mint kellene.

Csak Széchenyink — nincs. Nincs — bizony nincs!

Am, azért bizalommal kell a nemzetnek ahhoz a sirhoz lépnie. Zokogó beismeréssel, hogy sokat feledjünk. Sokat elvetettünk a legnagyobb magyar szelleméből. Idegen elmék kísértének meg... És haj — ejtenek is meg. Ősi surlódásunk érdekharczé, ősi erényeink majmolássá váltanak.

Idézünk nagy szellem! Mert talán sok mindenünk van. Csak Te nem vagy. Hiányzol! Te hiányzol. Jöjj és a magyar nemzet — lesz!

Bodnár Gáspár.

Gróf Széchenyi emlékezete. E hó 8-án lesz gróf Széchenyi István halálának félé százados évfordulója. Ez alkalomból a vallás- és közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy a fennhatósága alatt álló valamennyi foku tanintézetben az előadások e napon szüneteljenek s elrendelte, hogy e nagy férfi emléke kellő módon való méltatást és megünnepelést nyerjen.

Nyugalmozott alezredes. A király *Hammerschmied* Gyula 25. gyalogezredbeli alezredes, ki városunkban is hosszabb időn át állomásozott, saját kérelmére megejtett felülvizsgálat eredményéhez képest nyugállományba helyezte.

Főszolgabírói helyettesítés. Csaba Adorján szatmári főszolgabírónak főispánna történt kinevezése folytán üresedésben lévő szatmári főszolgabírói állásra főispánunk *Galgóczy István* szolgabíróval helyettesítette.

Plebános beiktatás. Mult hó 31-én iktatta be a nagymajtényi plebániái javadalomba *Czier Ferenc* plebánost a kerület eszperese, *Láng Ferenc*. A népszerű plebánost beiktatása alkalmából hívei valósággal ünnepele. Megjelenésükkel megtisztelték *Fásztus Elek* szatmári főgimn. tanár, *Bohus, Rónai, Pásztor, Krisztik János* és *Valeán Teofil* plebánosok. *Szepacher Ferenc* tanító és a helybeli tanítói kar. Az ebéd alkalmával számos toasztban éltették a vendégszerető házigazdát.

Tanári kinevezés. A vallás- és közokt. miniszter a nagybányai főgimnáziumhoz *Hal-*

mai József helyére dr. *Varga Sándor* szegszárdi főgimn. tanárt nevezte ki.

Áthelyezett szolgabírók. *Serly István* szolgabírót Mátészalkáról Szatmárra, *Pavella Zsigmond* tb. szolgabírót pedig Nagysomkut-ról Mátészalkára helyezte át a főispán.

Egyházmegyei hir. Mivel ugy *Schubert Géza* nagyboeszkói plebános, mint káplánja, *Patay István* betegeskednek, szükségessé vált, hogy ez utóbbi helyére, ki egészségének helyreállítása végett szabadságot nyert, más káplánt adjon az egyházmegyei kormány. *Vári Lajos* segédlelkész küldetett Tiszaujlakról Nagyboeszkóra. *Vadász Ágoston* mátészalkai plebános szintén beteg, kisértőnek *Schmiedmayer Ferenc* nagybányai minoritarendü áldozár küldetett ki.

Ellenőri kinevezés. A m. kir. pénzügyminiszter *Novák Jenő* nagykaposi adóhivatali segédet ugyanezen hivatalhoz adóhivatali ellenőrre nevezte ki.

Részvét Ökörítő iránt. Az ökörítői világraszóló szerencsétlenség hírére részvét-átíratot küldött Ő Felsőge, a magyar király, Vilmos német császár, József főherceg, Henrik porosz herceg, Bárány Fűcher bécsi bajor követ, a nemzetközi sajtószövetség. Gróf Bozdari nagykövet az olasz kormány nevében, Faliéres a francia köztársaság elnöke, stb. De nemcsak szavakkal csatlakozik a világ Magyarország gyászához. Megindultak a különböző segélyakciók is. A király 30 ezer koronát küldött az ökörítőknak. Bécs városa megszavazott 10.000 koronát a nyomor enyhítésére s az összeg már át van utalva a magyar kormányhoz. A magyar társadalom is megmozdult. Bizottság alakult segélyösszegek gyűjtésére. E bizottság élén *Vasary Kolos*, biboros hercegprímás, dr. *Prohászka Ottokár* székesfehérvári püspök, dr. *Giesswein Sándor* preláus-kanonok s a magyar társadalom és közigazgatás legelölkelőbbjei állanak.

Hymen. *Dsida Aladár* cs. és kir. 5. gyalogezredli főhadnagy eljegyezte ujlaki *Tóth Margitot*, *Tóth Géza* máv. hivatalnok leányát. — *Csebi Pogány János* beregmezei földbirtokos eljegyezte özv. pozonyi *Elek Emilné* leányát, *Elsát*, a szabolcsmegyei Demecserből. — *Szolomájer Jakab* ujkigyósi tanító eljegyezte *Szabó András* földbirtokos leányát, *Agnest*. — *Márkus Mici* kiasasszonyt Huszton eljegyezte *Szabó Károly* járási számvevő. — *Rysmann Károly* leányát *Évikét* Huszton eljegyezte *Szigeti Géza* rahói járásbíró. — *Orbán Károly* járásbírói irnok jegyet váltott *Nagy József* halmi körjegyző leányával *Erzsikével*. — *Hunya József* beregszentmiklósi segédjegyző eljegyezte *G. Nagy Jolánkát* Beregszentmiklósról. — *Májer Aurél* kir. segéderdőkész jegyet váltott *Somogyi Arankával*, *Somogyi Ferenc* máramarosszigeti nagykereskedő leányával — *Grodzky Ödön* máramarosi árvaszéki ülnök husvét harmadnapján vezette oltárhoz *Gasparik Rózát*, *Gasparik Ignác* nyug. szertárnok kedves leányát Máramarosszigeten. Az esketési szertartást, mely a róm. kath. templomban folyt le, *Müller Károly*, apát, főesperes vezette, ki szép beszédet intézett az új párhoz. — *Greguss Endre* a kassai Pausz Tivadarczég beltagja mult hó 29-én esküdtött örök hűséget a kassai róm. kath. templomban *Ditrich Gusztávné* urnő leányának *Emmának*. — *Biró Árpád* esikszeredai kereskedő eljegyezte *Kovács Klárikát*, *Kovács György* nagykarolyi kereskedő nővérét. — Dr. *Seiklay Ferenc* kir. kath. főgimn. tanár, eljegyezte *Brósz Lillykét*, Dr. *Brósz László* ügyvéd leányát Kassán. — *Osinszky Ernő* nagydersidai kör-

jegyző eljegyezte *Bodoky Marikát*, *Bodoky Béla* kismajtényi körjegyző leányát.

A munkácsi egyházmegyéből. *Kaminszky Antal* Patakosra kinevezett h. lelkész Darvára h. lelkészül, *Volosin Bazil* amerikai missionárius lelkész Sárközujlakra lelkészül kinevezetett.

Segédlelkészi kinevezés. *Schoket Ödön*, ki egyházmegyénkbeli elbocsáttatván, az esztergomi érseki főegyházmegyébe vétett fel, muzslai káplánnak nevezett ki.

Jegyző választás. Borsa nagyközség jegyzőjévé egyhangulag *Nagy Sándor* bedőházi körjegyzőt választotta meg.

Gyászhir. *Gerzsenyi György* pénzügyi titkár a máramarosszigeti elmekórházban 50 éves korában hosszas szenvedés után meghalt. Holttestét a család Beregsomba szállította, s ott temették el általános részvét mellett. — *Kerekes János* városi rendőrhadnagy Nagybányán e hó 2-án éjjel hosszas betegeskedés után meghalt 54 éves korában. — *Balajthy Béla* máv. fogalmazó Aradon 32 éves korában elhunyt. A megboldogultban *Balajthy Mór* szolyvai főszolgabíró egyetlen fiát gyászolja. — *Popovics József* csengerbagosi gör. kath. lelkész márczius hó 29-én rövid szenvedés s a szentségek ájtatos felvétele után életének 50-ik, lelkészi működésének 25-ik évében jobb létre szenderült.

Választási mozgalmak Ugocsában. Mint hírlik, Nagyszőlősen most már csak két komoly jelöltől van szó, *Barta Ödön* és *Bródi Ernő*. A legerősebb helyeken *Barta* mellett sokkal nagyobb a lelkesedés, mint *Bródi* mellett.

Ungmeze részvéte. Ungvármegye alispánja a következő sürgönyt intézte Szatmárvármegye alispánjához: „Az ökörítői megrendítő szerencsétlenség alkalmából fogadja alispán ur Ung vármegye törvényhatósága nevében osztatlan mély részvétünk és vármegyéje gyászában legbensőbb együttérzésünknek kifejezését.”

Nemes tett. *Schmied Lajos* nyug. róm. kath. lelkész szülővárosa — Nagymihály állami iskolájánál 10.000 koronás alapítványt tett oly czélból, hogy ez összeg kamatai valásra való tekintet nélkül évenként a jómagaviseletű, szorgalmas tanulók között osztásának szét.

Gyógyszertárvétel. *Nonn Gyula* nagykarolyi téglagyáros a napokban unokaöccse ifj. *Nonn János* dipl. gyógyszerész számára a nagykarolyi *Báthory-féle* előnyösen ismert gyógyszertárt teljes felszerelésével együtt 100,000 koronáért megvásárolta.

Az Egyházmegyei Oltáregyesület közgyűlése f. hó 3-án folyt le. Fő tárgya volt, hogy az egyesület eddigi ideiglenes vezetősége helyébe a következő három évre megválasztotta a tisztikart. Az egyhangú választás eredménye a következő: elnök: *Vécsey Eszter* bárónő, alelnök: *Jékey Károlyné*, munkavezető: *Özv. Merza Józsefné*, pénztáros: *Steiger Józsefné*, ellenőr: *Radlinszky Józsefné*, titkár: *Ferenczy Anna* és *Korányi Margit*; a választmány tagjai lettek: *Andree Károlyné*, *Bodnár Györgyné*, *Özv. Csécsy Ferenczné*, *Dunay Sándorné*, *Özv. Hérmán Mihályné*, *Güntner Jánosné*, dr. *Kölcsey Ferenczné*, *Kis Pálné*, *Korányi Bella*, *Láposy Jánosné*, *Márosán Lászlóné*, *Morvay Jánosné*, *Özv. Örményi Lászlóné*, *Pap Jánosné*, *Páskuj Veronka*, *Özv. Ruprecht Józsefné*, *Polyánszky Sándorné*, *Tombory Virgilné*, dr. *Timár Zsigmondné*, *Özv. Tóth Józsefné*, dr. *Török Istvánné*, *Varju Sándorné*. A közgyűlés elhatározta, hogy a Budapesti Középponti Oltáregyesületet, 50

éves jubileuma alkalmából üdvözlő irattal köszönti s jubilaris diszgyülésén való képviseltetésre felkéri *Vécsey* Esther bárónő elnököt. Az igazgató jelentései során beszámolt a tartott husvétii lelkigyakorlatokról, a nagylelkű adományozókról, a kik között újból szerepel nagylelkű adományosaival az egyesület legnagyobb jóltevője, *Szabó* István prelátus, egyházm. irodaigazgató; jelentette az igazgató, hogy az Egyházmegyei Központi Oltáregyesülethez csatoltattak: a *nagykárolyi*, a *sárosorosi* és a most alakult *Beregszászi* fiók-oltáregyesületek. A közgyűlésen tárgyalás alá került a Pázmány-convictus kérvénye, a melyben kápolnája javára kér felszerelést; az egyesület csekély anyagi erejéhez képest fogja a kérést teljesíteni. Egyéb kisebb ügyek tárgyalása után az igazgató buzdító szavaival ért véget a közgyűlés.

Választási mozgalmak Beregben. A mezőkasszonyi kerület *Madarassy* Beek Gyula báró és *Hirfenstein* Lajos, az előbbi nemzeti munkapárti programmal a végleges jelöltek. A munkácsi kerületben *Várad* Gyula lesz az eddigi képviselőnek *Fried* Lajos dr.-nak az ellenfele. A felvidéki kerületben szintén kormánypárti programmal, *Lónyai* Géza és *Romanecz* Aladár lép fel, Beregszászban pedig valószínű, hogy *Máthé* Lászlónak, az eddigi függetlenségi képviselőnek nem lesz ellenjelöltje.

A vármegyei munkapárt megalakulása. A vármegyei nemzeti munkapárt szervező bizottság folyó hó 30-ára városunkba ülést hívott egybe a vármegyei párt megalapítása végett. A gyűlésen körülbelül 300 ember jelent meg, többnyire a régi szabadelvű párt hívei, a tisztviselők, és a *Tisza* István gróf kedvéért munkapárti ref. lelkészek közül egy néhány. A gyűlést *Nagy* Béla elnök nyitotta meg, üdvözölte a megjelent főispánt és a közönséget, bejelentette, hogy a szervező-bizottság a miniszterelnököt a rajta esett sérelmek idején, bizalmáról táviratilag értesítette. A bejelentést a gyűlés tudomásul vette s azt magáévá is tette. Először *Domahidy* István beszélt, felolvasta a néphez szövegezett országos felhívást, mely magában foglalja a párt programját is. Előadta még, hogy a felolvasott programpontokat *Tisza* István gróf már több nagy beszédében ismertette s az értelmezést ezekben találja meg a közönség. Egyhangulag megyei párt-elnökké választották: *Domahidy* István és *Nagy* Béla földbirtokosok. *Alelnökké*: N. *Szabó* Antal nagykárolyi kir. közjegyző, *Stoll* Béla nagybányai, *Helmezy* József szatmári ügyvédek, *Péchy* Manó porosalmai földbirtokos és *Demjén* Athanáz avasfelsőfalui g. kath. esperes. A *végrehajtó-bizottság elnökéül* *Kende* Zsigmond, *alelnökéül*: *Maróthy* Sándor és *Isaák* Elemér, *jegyzőjévé*: dr. *Antal* István, *Szuhányi* László, *Jékely* László, *Lázin* Tivadar és ifj. *Helmezy* József választották meg. A közgyűlés elhatározta, hogy a választó kerületben helyi pártot létesít, a programot tartalmazó felhívást fog intézni a néphez s azt a községekben szétosztja. Végül N. *Szabó* Antal szólt fel, fejtegetvén, hogy a munkapárt programja ép oly hazafias, mint bármelyik más párté, vagy éppen a 48-asoké is, csak az esz-

közökben különböznek egymástól. A cél egy, a magyar államiság kidomborítása és a gazdasági intézményes függetlenség. Egyet azonban ez a párt is megtanulhat a 48-asoktól, a lelkesedést, mellyel elvük diadaláért harcolnak. Kérte a megjelenteket, hogy elvük mellett ne csak rendületlenül tartsanak ki, hanem dolgozzanak is annak diadalra juttatása érdekében. A lelkes beszédet nagy tetszéssel fogadta a közgyűlés s ez annak lelkes hatása alatt záratott be.

Köszönet és hála nyilvánítás. Tek. *Daróczy* Endre ügyvéd ur és családja a lázári róm. kath. egyházat, mint születési helyét már több ízben felkereste jótékony adományaival. Legújában egy pár remek munkáju, oltárpárnát ajándékoztak a husvétii ünnepekre az egyháznak. E becses ajándék nemcsak Isten dicsőségére szolgál, de az adományozókra is dicsőretet hoz és jó lelkőkről beszél. Lázári, 1910. április hó 5-én. *Kerekes* Mihály plebános.

Nyugdíjazás. Az igazságügyminiszter *Csucsay* István erdödi járásbírósi irodatisztet saját kérelmére nyugalomba helyezte.

Iskolalátogatás sorrendje a róm. kath. elemi fiu-népiskolában. A róm. kath. hitközségi iskolaszék legutóbb tartott gyűlésében a tanév hátralevő részére az iskolalátogatás sorrendjét a következőképpen állapította meg: *április hó első felében*: *Antal* Sándor dr. és *Fejes* István dr.; *április hó második felében*: *Kertészffy* Gábor és *Jankovics* János; *május hó első felében*: *Molnár* Mihály és *Morvay* János; *május hó második felében*: *Páskuj* Imre és *Valkovics* János; *junius hó 1-ső felében*: *Wallon* Alajos és *Jankovics* János.

Ördögvásár. Hogy mennyire érdeklődnek a kies Máramarosziget iránt a távolabbi vidékek békés lakói, legjobban bizonyítja az, hogy még külföldről is lerándulnak a látotók. Az idegen forgalom ily szerfelett való emelkedésében az oroszlanrész özv. Sztresecuk *Nikolájné* szül. *Krazehovszka* *Zsófiáé* irányítja a mozgalmat. Legutóbb *Demienesuk* *Michael* vasuti alkalmazott és *Dinnics* *Szemen* gazdálkodó lanceseni (Galiciai) lakosok voltak vendégszerető háza vendégei, akik közül az első vonatvezető, a másik gazdag földbirtokos szeretett volna lenni, aminek kieszközlését a vendéglátó házisszony megis ígérte, feltéve, hogy egy-egy koronát fizetnek fejenként. A pénz lefizetése után át is adott a két idegennek összesen 7 darab tömjént és két játékgolyócskát mint czélravezető biztos szert, egyben felajánlotta, hogy olyan ördögöt ad el nekik, mely halomra hozza a pénzt, ennek ára azonban 200 korona, azonkívül 9 napig nem szabad mosakodni és imádkozni. A vendégek ezt a pénzt is lefizették s nyugodtan mentek haza, otthon megvárni a 9 napot.

Mivel a kitűzött időre sőt még azután sem érkezett meg a penzthozó vendég, visszamentek ismét Szigetre azon mosdatlan és fésületlen állapotban, ahol elpanaszolták a hatóságoknak a dolgot, mely a nyomozás megejtése után az idegen forgalmi vállalat vezetőjét le tartóztatta.

Nyomatott a Pázmány-sajtóban Szatmáron.

Előkelő biztosítótársaság a népágazata részére

helyi képviselőt

keres. Ugyanott üzletszerzők és pénzkezelők kerestetnek fix fizetés mellett azonnali felvételre. Ajánlatokat „Népület 3623” jelige alatt **Jaulus és Társa (Haassenstein és Vogler) Budapest** kéretnek.

Első szent áldozási képek

csinos, finom kivitelben kaphatók

REIZER JÁNOS

könyvkereskedésében Szatmár-Németi.

UNGHVÁRY JÓZSEF

szőlőtelepén és gyümölcsfa-iskolájában

Czegléd, (Pest m.)

ez év **őszén és tavaszán nagyobb mennyiségű** (300—3500 ezer darab) nemes gyümölcsfa-csemetét kerül eladásra. 1—5 éves példányokban a következőkből: körte, alma, szilva, őszibarack, kajszinbarack, cseresznye, meggy, eper, savanyu szeder, bollvillei körte, azarol-galagonya, birs, lasponya, mandula, dió, füge, köszméte, ribizke, málna, földi eper (szamóca), ezenfelül szomorú alma, szomorú szomorú eper, pyramis-eper, gömb-akác, pyramis-akác, stb. csemeték. Ezek árai erősségük szerint 5—30, igen erősek 40—50 kr. Ugyancsak igen nagy mennyiségben kaphatók 1—3 éves magcsemeték a következőkből: körte, alma, birs, doucin, besztercei szilva, cseresznye, fekete meggy, sajmegegy (Prunus Mahaleb), sárga barack, mandula, Prunus Myrabolána, galagonya és kökény; ezek árai erősségük szerint 100 darab 80 krtól 1 frt 80 krig, 1000 drb 7 frtól 7 forintig. Lepényfa (Gleditschia triacanthos) és akác, áthatlan sövény készítésére igen alkalmas 1—3 évesek, igen nagy készlet (kb. 3 millió). Ennek ára 1000 drb 3 frtól 8 frtig. Sorfának használható akác 200—220 cm. magas 1 drb. 20 kr. 160 drb. 18 frt, 1000 drb 170 frt. Ujdonságok a fentnevezett gyümölcsnemekből 1 drb 40—60 kr. Háromszor permetezett, szokványminőségű bor- és csemegeszőlővessző, teljesen beérett sima minőségű bor- és csemegeszőlővessző, teljesen beérett sima 1000 drb 4 frtól 7 frtig, gyökéres 20 frtól 25 frtig.

Tessék árjegyzéket kerni!

Van szerencsém a n. érd. közönség szives tudomására hozni, hogy

Szatmáron, Mailáth-utca 3. sz. a.

részodrony-ágybetét (matrác)

jutányos árban gyorsan és pontosan készíttetnek.

Szives pártfogást kért

kiváló tisztelettel

Csécsey Ferencz Mailáth-utca 3.

Ekszer-üzlet és műhely áthelyezés!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy **özv. Stejn Sámuelné utóda Grünhut Samu** cég alatt eddig a Hungária-szálloda mellett volt üzletemet a **Hám János-utca**ba, **Dr. Vajay polgármester ur házába** (az új butorszövetkezet mellé) **helyeztem át.**

Nagy választékban raktáron tartok különféle szemüvegeket, cvikkereket, Kérve a n. é. közönség szives pártfogását, máradtam teljes tisztelettel **Grünhut Samu** ékszerész Szatmár, Hám János-u. Dr. Vajay-ház

Kávét

legjobbat és legolcsóbban beszerezhetünk

Benkő Sándor

kávékereskedőnél Szatmár, Kazinczi-utca 16. „MOKKA” keverék czégem különlegessége. 1 kgr. 4-40 korona. Villany erővel pörkölve.

